

2007REG14B

Evaluatie

Bijdrageregeling
Kleine Landschapselementen

2006

H. Pasman (Landschapsbeheer Utrecht)
november 2006

Evaluatie Bijdrageregeling Kleine Landschapselementen 2005

Inhoud

1 Inleiding

- 1.1 Korte geschiedenis
- 1.2 Doel van de evaluatie KLE

2 De Bijdrageregeling KLE

- 2.1 Beleidskader
- 2.2 Werkingsfeer van de KLE
- 2.3 Beschrijving subsidiesysteem voor 2000 (voor de komst van SAN/SN 2000)
- 2.4 Beschrijving subsidiesysteem na 2000

3 Evaluatie

- 3.1 KLE in relatie tot SAN
(Welke nadelen heeft de SAN t.o.v. de KLE)
- 3.2 Functioneren van het subsidiesysteem
- 3.3 Effectiviteit van de subsidie KLE
(uitvoeringsgedeelte en begeleiding uitvoering: het adviseringsgedeelte)
- 3.4 Normen

4 Voorstel voor een nieuw subsidiesysteem na 2002

- 4.1 KLE en de SAN/SN 2000
- 4.2 Begeleiding en advisering (v/h Formatie-eenheden)
- 4.3 Uitvoeringsbudget
- 4.4 Normen

1 Inleiding

1.1 Korte geschiedenis

In september 1993 werd besloten tot een nieuw subsidiesysteem in de provincie Utrecht: de Bijdrageregeling Kleine Landschapselementen (KLE). De KLE is het resultaat van twee subsidieregelingen voor kleine landschapselementen: namelijk de gedecentraliseerde Regeling Onderhoudsovereenkomsten Landschapselementen (ROL) en de provinciale Subsidieverordening Kleine Landschapselementen. De KLE is op 1 januari 1994 in werking getreden.

In december 1993 is tussen de provincie Utrecht en Landschapsbeheer Utrecht een overeenkomst gesloten voor vijf jaar over de uitvoering van de KLE.

In 1996 heeft er een tussentijdse evaluatie plaatsgevonden wat heeft geleid tot een aantal inhoudelijke aanpassingen. Zo zijn bijvoorbeeld een aantal onderhoudsfrequenties en normbedragen aangepast.

In 1998 heeft er een tweede evaluatie plaatsgevonden. Deze evaluatie heeft geleid tot een verhoging van het beschikbare subsidiebudget en een verhoging van de bijdrage voor uitvoering.

In 2000 zijn er tussen de provincie Utrecht en Landschapsbeheer Utrecht afspraken gemaakt over de werking van de KLE in relatie tot de Subsidiereregeling Agrarisch Natuurbeheer/Subsidiereregeling Natuurbeheer 2000. De volgende twee afspraken waren van belang:

1. In afwachting van en tot de herziening van deze algemene subsidievoorwaarden kleine landschapselementen provincie Utrecht in verband met de afstemming op de subsidieregelingen van het Programma Beheer worden slechts éénjaarsbijdragen verstrekt en geen tienjaarsbijdragen.
2. Voor aanleg en herstel van kleine landschapselementen tot € 4.550,= kan gebruik worden gemaakt van de KLE (al is de SAN mogelijk).
3. Kleine landschapselementen die niet aan de voorwaarden van de SAN/SN 2000 voldeden of elementen die in het geheel niet in deze twee subsidieregelingen werden genoemd, hiervoor bleef de Bijdrageregeling KLE het aangewezen instrument.

1.2 Doel van de evaluatie KLE

1. Onderhoud, herstel en aanleg van kleine landschapselementen in eigendom van particulieren, in de toekomst waarborgen. Het betreft kleine landschapselementen die kenmerkend zijn voor het landschap van de provincie Utrecht en waarvoor géén andere subsidiemogelijkheden voor onderhoud, herstel en aanleg zijn.
2. Voldoet de huidige opzet van de KLE nog aan de huidige behoefte van subsidiëring van onderhoud, herstel en aanleg van kleine landschapselementen in het buitengebied van de provincie Utrecht.
3. Goede afstemming van de KLE en de Subsidiereregeling Agrarisch Natuurbeheer / Subsidiereregeling Natuurbeheer 2000.

2 Bijdrageregeling KLE

2.1 Beleidskader

De Bijdrageregeling KLE dient gericht te zijn op onderhoud, aanleg en herstel van kleine natuur- en landschapselementen in particulier eigendom en dient mede inhoud te geven aan het *Beleidsplan natuur en landschap provincie Utrecht 1992 (BNLU)* voorgestelde beleid. Nagestreefd wordt een goed resultaat voor het behoud van de kleine landschapselementen voor de langere termijn.

De *Landschapsvisie provincie Utrecht (Dienst Ruimte en Groen, provincie Utrecht, april 2002)* is een aanvulling op het BNLU. Het is een brede verkenning van kernkwaliteiten en ontwikkelingsmogelijkheden voor het landschap van de provincie Utrecht.

In de Landschapsvisie staat vermeld dat:

“De bestaande regeling voor kleine landschapselementen kan op een meer sturende manier worden ingezet, door aanvragen te toetsen aan het landschappelijke wensbeeld 2030”.

De Notitie stimuleren particulier natuurbeheer/agrarisch natuurbeheer (versie 12 15 december 2004) blz. 10 wordt gesproken over de evaluatie van de KLE in 2005. Bij de evaluatie kan gekeken worden naar de mogelijkheden voor een vergoeding functieverandering en waardeverlies t.b.v. kleine landschapselementen buiten begrensde nieuwe natuur. Bij de evaluatie van de KLE in 2005 wordt dit aspect meegenomen.

2.2 Werkingsfeer van de KLE

Tot 2000 was het duidelijk. De KLE gold als subsidie-instrument voor het onderhoud, aanleg en herstel van kleine landschapselementen in het buitengebied van de provincie Utrecht. Gebieden die begrensd waren in het kader van Relatienotabeleid vielen onder de RBON en in deze gebieden konden dan ook geen KLE-overeenkomsten worden afgesloten of het moest gaan om aanleg van kleine landschapselementen of elementen die niet in de RBON-regeling werden genoemd zoals hoogstamboomgaarden.

Het was mogelijk om langdurige overeenkomsten (looptijd 10 jaar) of éénjarige overeenkomsten (toekenningen) af te sluiten. Tot 2000 waren er ruim 860 tienjarige overeenkomsten afgesloten.

Met de komst van Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) en Subsidieregeling Natuurbeheer 2000 (SN 2000) is er één en ander veranderd. In 2000 is er een afspraak met de provincie Utrecht gemaakt over het niet meer afsluiten van langdurige KLE-overeenkomsten. Dit komt doordat in zowel de SAN als de SN de mogelijkheid is opgenomen om subsidie te krijgen voor het onderhoud van bepaalde landschapselementen (onder bepaalde voorwaarden). De afspraak tussen de provincie Utrecht en Landschapsbeheer Utrecht uit 2000 is nog steeds van kracht

2.3 Beschrijving van het subsidiesysteem voor 2000 (voor de komst van SAN/SN 2000)

De KLE geeft de mogelijkheid bijdragen te verstrekken voor het onderhoud, aanleg en herstel van kleine landschapselementen in het landelijk gebied van de provincie Utrecht. Op basis van normbedragen voor de kosten van het landschapsonderhoud konden éénjarige en tienjarige overeenkomsten worden afgesloten. Voor onderhoud werd bij éénjarige overeenkomsten 25% en bij tienjarige overeenkomsten 50% van de kosten volgens normbedragen vergoed.

Tienjarige overeenkomsten werden beter beloond dan éénjarige overeenkomsten, omdat hieraan redenen van doelmatigheid en doeltreffendheid en praktische uitvoerbaarheid de voorkeur werd gegeven. De continuïteit en duurzaamheid van het beheer werd door tienjarige overeenkomsten optimaal bevorderd.

Een landschapselement komt in aanmerking voor een bijdrage indien het voldoet aan bepaalde voorwaarden, zoals minimale/maximale lengte, oppervlakte of minimum leeftijd. Bovendien gelden er voorwaarden voor de werkzaamheden en onderhoudscyclus.

Voor aanleg en herstel wordt éénmalig 75% van de werkelijke kosten volgens normbedragen vergoed bijvoorbeeld voor graafwerkzaamheden, plantmateriaal en beschermingsmateriaal.

2.4 Beschrijving van het subsidiesysteem na 2000

Momenteel sluit Landschapsbeheer Utrecht alleen maar éénjarige overeenkomsten af. De KLE is bedoeld als vangnet voor die landschapselementen die niet onder SAN of SN kunnen vallen. Het gaat dan om elementen die niet voldoen aan afmetingen (aantal, m², m¹) of elementen die op het erf voorkomen.

Ook kan voor landschapselementen die op landbouwgronden staan, welke kleiner zijn dan 0,5 ha geen vergoeding voor onderhoud en inrichting via de SAN en SN 2000 worden verkregen. Als laatste staat in de SAN/SN 2000 ook een minimale bijdrage van € 170,= per jaar vermeld. Voor onderhoud van landschapselementen een vrij hoge bijdrage.

In 2000 is besloten dat eenmalige bijdragen voor aanleg en herstel tot een maximum van € 4.550,= worden vergoed. Hierdoor hoeft voor kleinschalige natuurprojecten niet de gehele (lange) procedure bij Dienst Regelingen gevolgd te worden om inrichtingssubsidie te verkrijgen. Bovendien is men niet afhankelijk van het (beperkte) budget van Dienst Regelingen. Voor elementen die als landschapspakket genoemd worden in de SAN zijn normbedrag KLE voor onderhoud gelijk gesteld.

3 Evaluatie

3.1 KLE in relatie tot SAN (Welke nadelen heeft de SAN t.o.v. de KLE):

- Lang onzekerheid of aanvraag gehonoreerd wordt;
- Niet duidelijk wanneer uitbetalingen door Dienst Regelingen worden uitgevoerd;
- Invullen van aanvraagformulieren blijkt voor velen een behoorlijke hobbel te zijn;
- Geen inzicht afgesloten overeenkomsten SAN (privacy overwegingen) en dus geen zicht of advisering van medewerkers Landschapsbeheer Utrecht een vervolg krijgt;
- Beperkt budget SAN/SN 2000 dat niet per provincie is gelabeld. Per provincie weet je niet hoeveel er beschikbaar is;
- Kleinere landschapselementen vallen buiten de boot (bijv. huisboomgaarden; meestal kleiner dan 25 are);
- Knotbomenrijen waarbij de knotbomen minder dan 3 m uit elkaar staan worden in z'n geheel afgewezen bij de SAN/SN 2000;
- Geen vergoeding voor slootonderhoud;
- Voor aanleg en herstel van kleine landschapselementen een inrichtingsplan nodig;
- Landschapselementen moeten staan op landbouwgronden die tenminste 0,5 ha groot zijn;
- Voor SAN-aanvragen is een minimale bijdrage van € 170,= per jaar vastgesteld. Behoorlijk bedrag voor onderhoud van landschapselementen per jaar;
- Aanvraagperiode SAN alleen in de periode november/december;
- Vergoeding voor landschapspakketten alleen mogelijk in het gebieden die aangewezen zijn als Nationaal Landschap.

3.2 Functioneren van het subsidiesysteem

De jaarlijkse verantwoordingen over 1994 t/m 2005 geven inzicht in de werking van de Bijdrageregeling KLE de afgelopen 12 jaar. In de verantwoordingen staan de financiële overzichten, aantal afgesloten overeenkomsten en aantal landschapselementen opgenomen in overeenkomsten beschreven.

In 1998 werd een prognose opgesteld waarbij er vanuit is gegaan dat er jaarlijks 125 tienjarige overeenkomsten en 40 éénjarige overeenkomsten zouden worden afgesloten. Als gemiddelde verplichting was een bedrag van € 510,50 (*f* 1.125,=) opgenomen.

Aantal afgesloten overeenkomsten

Jaar	Prognose		Werkelijk aantal overeenkomsten	
	Eenjarige overeenkomsten	Tienjarige overeenkomsten	Eenjarige overeenkomsten	Tienjarige overeenkomsten
1998	40	125	29	188
1999	40	125 ⁾	25	140
2000	40	125 ⁾	120	-
2001	40	125 ⁾	101	-
2002	40	125 ⁾	267	-
2003	150	-	122	-
2004	150	-	210	-
2005	150	-	166	-
2006	150	-	149 ^{**}	-
Totaal	800	625	1.189	328

) Prognose zoals opgenomen in de evaluatie van 1998

** Stand van zaken november 2006. Doordat het budget 2006 niet toereikend is, kunnen 85 aanvragen in 2006

niet worden gehonoreerd door de KLE-regeling.

Gemiddeld bedrag per overeenkomst

Jaar	Prognose in Euro's	Gemid. bedrag in Euro's
1998	510,50	461,=
1999	510,50	700,=
2000	510,50	1.790,=*
2001	510,50	778,=
2002	510,50	734,=
2003		812,=
2004		805,=
2005		786,=
2006		796,=**

* De gem. bijdrage per overeenkomst in 2000 is hoger doordat in dit jaar meer vergoedingen voor aanleg en herstel zijn uitgekeerd.

** Stand van zaken november 2006

In onderstaande tabel staan de budgetten van de afgelopen acht jaren:

Budget afgelopen jaren

Jaar	Budget Euro
1999	265.461,=
2000	281.344,=
2001	294.957,=
2002	317.646,=
2003	253.220,=
2004	203.218,=
2005	200.000,=
2006	176.000,=

3.3 Effectiviteit van de subsidie KLE

De Bijdrageregeling KLE is voor beheerders van kleine landschapselementen een eenvoudige en snelle methode om een bijdrage voor onderhoud, herstel en/of aanleg van kleine landschapselementen te verkrijgen. Medewerkers Bijdrageregeling KLE streven erna om een aanvraag binnen zes weken (van aanvraag tot overeenkomst) af te handelen. Betaling vindt daarna binnen een maand plaats.

De Bijdrageregeling KLE is een belangrijk stimuleringsmiddel voor particulieren om kleine landschapselementen te onderhouden, herstellen en of aan te leggen. Dat de Bijdrageregeling KLE een belangrijk stimuleringsmiddel is duidelijk te zijn aan het aantal afgesloten overeenkomsten. Momenteel zijn er ruim 2.000 overeenkomsten afgesloten.

Bovendien is de Bijdrageregeling KLE niet alleen een stimulering voor beheer van landschapselementen, maar ook om beheerders van kleine landschapselementen bekendheid te geven voor regelingen zoals de SAN/SN 2000 en Blauwgroene Diensten.

4 Voorstel voor een nieuw subsidiesysteem na 2006

4.1 KLE en de SAN/SN 2000

In het BNLU en de landschapsvisie provincie Utrecht staat bescherming van het landschap in de provincie Utrecht voorop. De afgelopen jaren is gebleken dat de Bijdrageregeling KLE een efficiënt instrument is om beheer, herstel en aanleg van kleine landschapselementen, in particulier eigendom, te stimuleren. In de toekomst kan de Bijdrageregeling KLE een belangrijk instrument vormen om het landschappelijk wensbeeld 2030 te verwezenlijken in de provincie Utrecht zoals beschreven in de Landschapsvisie provincie Utrecht (2002). De afgelopen jaren is gebleken dat de SAN/SN 2000 niet voldoende is om kleine landschapselementen te beheeren, herstellen en aan te leggen.

Voor subsidiëring van kleine landschapselementen is het belangrijk dat er een alternatief naast SAN/SN 2000 blijft bestaan. De landschapselementen die via de SAN/SN 2000 gesubsidieerd worden, moeten aan bepaalde afmeting voldoen. Vele landschapselementen zijn kleiner dan deze afmetingen en komen dan niet meer voor onderhoudsbijdrage in aanmerking. Bovendien wordt het herstellen en of aanleggen van kleine landschapselementen een langdurige affaire. Bij de SAN/SN 2000 is het namelijk verplicht om een inrichtingsplan op te stellen. Voor elementen die niet onder SAN/SN 2000 kunnen vallen zou het aan te bevelen zijn om de KLE te handhaven. Ook zou het voor deze elementen mogelijk moeten zijn om langdurige overeenkomsten af te sluiten. Hiervoor zou een zelfde looptijd kunnen worden gehanteerd als bij SAN/SN 2000, namelijk 6 jaar. Bij subsidieaanvragers die zowel van SAN/SN 2000 als de KLE gebruik willen maken, kunnen beide overeenkomsten gelijktijdig worden afgesloten.

De continuïteit en duurzaamheid van beheer worden door het afsluiten van langlopende overeenkomsten optimaal bevorderd.

Een goede afstemming tussen SAN/SN 2000 en de KLE is noodzakelijk. Van belang hierbij is dat Landschapsbeheer Utrecht een overzicht krijgt van landschapselementen waarvoor een beschikking door de Dienst Regelingen is afgegeven. Hiermee kan voorkomen worden dat voor landschapselementen zowel een overeenkomst door Dienst Regelingen als door Landschapsbeheer Utrecht wordt afgesloten.

In 2001 is hierover al met Dienst Regelingen, provincie Utrecht en Landschapsbeheer Utrecht gesproken en afgesproken dat Dienst Regelingen de informatie aan de provincie Utrecht beschikbaar stelt.

De "basiskaart landschap" kan gebruikt worden om snel te controleren of voor de landschapselementen, waar een bijdrage voor wordt aangevraagd, al een bijdrage via SAN/SN 2000 of KLE is aangevraagd.

De provincie werkt op dit moment aan een voorstel om waardeverlies van landbouwgrond bij de aanleg van kleine landschapselementen te compenseren. Deze waardedalingscomponent wordt in de nieuwe KLE-regeling opgenomen.

4.2 Begeleiding en advisering

Het takenpakket van de medewerkers KLE is met de komst van SAN/SN 2000 veranderd. Naast het afsluiten van overeenkomsten in het kader van de KLE hebben de medewerkers particuliere grondeigenaren van advies over de SAN/SN 2000 voorzien en geholpen bij het invullen van de aanvraagformulieren Subsidiereregeling Agrarisch Natuurbeheer.. Praktijk wijst uit dat advisering en begeleiding noodzakelijk is. Advisering en begeleiding blijkt noodzakelijk omdat:

- inhoudelijk advies aan beheerders geeft een impuls om meer aan landschapsbeheer te doen dan dat men oorspronkelijk van plan was (ervaring van veldmedemerkers die aan de keukentafel zaken doen);
- beheerders van kleine landschapselementen behoefte hebben aan deskundig advies over beheer van kleine landschapselementen;
- duidelijkheid geven over welke landschapselementen ondergebracht kunnen worden bij de SAN/SN 2000 en welke onder de Bijdrageregeling KLE;
- beheerders behoefte hebben om alle mogelijkheden van subsidiëring van landschapselementen te kennen;

- invullen van aanvraagformulieren SAN/SN 2000 bij sommigen nodige problemen opleveren.

Voor gemeentelijke landschapscoördinatoren zijn de medewerkers KLE het aanspreekpunt voor vragen over zowel de SAN als de SN 2000.

Taken die in het kader van de KLE worden uitgevoerd:

- behandelen aanvragen;
- adviseren particuliere grondeigenaren;
- opstellen overeenkomsten KLE;
- uitbetaling overeenkomsten;
- volgen beleidsontwikkelingen op het gebied van natuur en landschapsbeheer landelijk als in de provincie Utrecht;
- controle overeenkomsten.

Naast SAN/SN 2000 is een zorgvuldige uitvoering van de KLE van groot belang. De taken zoals die hierboven beschreven staan, zullen in de toekomst op dezelfde wijze worden uitgevoerd.

4.3 Normen

Er moet een goede afstemming bestaan tussen de bijdragen die via SAN/SN 2000 als de KLE wordt verkregen. Onderhoudsbijdragen die jaarlijks aangepast worden door Dienst Regelingen zouden dan ook voor de KLE moeten gelden.